

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Haridusteadused (humanitaarained)

Merike Pedaste

MUUSIKALISE FOLKLOORI MÕJU 6-7-AASTASE LAPSE
SOTSIAALKULTUURILISE IDENTITEEDI KUJUNDAMISELE
(Viimsi valla lasteaedade näitel)
Bakalaureusetöö

Juhendaja: PhD Maia Muldma
Kaasjuhendaja: PhD Inger Kraav

Läbiv pealkiri: sotsiaalkultuuriline identiteet

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Maia Muldma PhD

.....

Kaasjuhendaja: Inger Kraav PhD

.....

Kaitsmiskomisjoni esimees:

.....

Tartu 2013

Resüme

Käesoleva töö pealkiri on *Muusikalise folkloori mõju 6-7 aastase lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisele*. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lapse teadlikkus eesti muusikalisest folkloorist.

Töö ülesandeks oli töötada läbi vastav teadus-teoreetiline materjal, anda ülevaade muusikalise folkloori võimalustest lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisel, valmistada ette ja viia läbi fokuseeritud poolstruktureeritud rühmaintervjuud ning analüüsida saadud tulemusi.

Töö esimene peatükk sisaldab ülevaadet sotsiaalkultuurilise identiteedi mõistest. Peatükis on kirjutatud identiteedi mõistest, kultuurilisest identiteedist, sotsiaalsest identiteedist, sotsiaalkultuurilise identiteedi mõjutajatest ning lapse seitsmenda eluaasta olulisusest sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisel. Järgmises peatükis on kirjutatud riiklikus õppekavas esitatud võimalustest identiteedi kujundamiseks. Järgnevalt on kirjutatud folkloori mõistest ja olemusest käsitledes sealhulgas erinevaid muusikalise folkloori liike (rahvalaul, laulumäng ja rahvatants, rahvapillimuusika). Teoreetilise osa lõpetab peatükk muusikalise folkloori kaasmõjust 6-7 aastase lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisele.

Järgnevalt on tutvustatud uurimuse metoodikat, kirjeldatud valimit ja uurimisprotseduuri läbiviimist ning andmetöötlust. Bakalaureusetöö viimaseks osaks on tulemuste analüüs ja arutelu. Uurimisandmed on vaadeldud järgmiste teemaplokkide kaupa: teadmised rahvakommetest ja rahvakalendri tähtpäevadest, rahvalaulude tundmine ja esitamise oskused, laulumängude ja rahvatantsude tundmine ja esitamise oskused, rahvapillide tundmine, folkloorialaste teadmiste informatsiooni allikad.

Uuringu tulemusena selgus, et laste folkloorialased teadmised pärinevad enamuses lasteaiast – nii muusikaõpetajalt kui rühmaõpetajalt. Rahvakommetena nimetasid lapsed ka kirikupühased, rahvalauludena ka teisi laule, laulumängudena ka selliseid mänge, mis pole laulumängud, rahvatantsudena ka seltskonnatantsu ning rahvapillidena teisi pille. Siiski ei jäänud

nimetamata ka mitmed rahvakalendritähtpäevad, rahvalaulud, laulumängud, rahvatantsud ning rahvapillid. Samuti sai kinnitust teoreetilises osas esitatud väide, et muusikaline folkloor on emotsionaalselt väga mõnus. Rühmaintervjude käigus tekkis palju naermist ning emotsionaalset arutelu laste vahel.

Märksõnad: 6-7 aastane laps, sotsiaalkultuuriline identiteet, muusikaline folkloor.

Abstract

Title of the thesis: Impact of the Musical Folklore on the Socio-Cultural Identity Formation of Children Aged 6 to 7.

The goal of the thesis was to ascertain the awareness of Estonian musical folklore among children.

The aim of the study was to examine the previous theoretical and scientific researches, to provide an overview on the opportunities of developing children's socio-cultural identity, to prepare and carry out focused and semi-structured group interviews and to analyze the results.

The first subchapter of theoretical part of the thesis provides an overview on the concept of the socio-cultural identity. The subchapter describes the term "identity", cultural identity, social identity, the impact factors of the socio-cultural identity and the importance of the seventh year of a child's life in the formation of the socio-cultural identity. The subchapter also presents the opportunities of developing the identity provided by the National Curriculum.

The second subchapter of the theoretical part of the thesis defines the term "folklore" and its nature, regarding different types of the musical folklore (folk song, song game, folk dance, folk music).

The third and last subchapter of the theoretical part describes the impact of the musical folklore on the formation of the socio-cultural identity of a child.

The second chapter of the thesis introduces the methodology, describes the sample and the procedure of the research and the processing of data.

The last chapter of the thesis presents the analysis of the results and the discussion. The research data is distributed into the following thread blocks: knowledge about the folk traditions and the dates of the folk calendar, knowledge of the folk songs and ability to sing the songs, knowledge of the song games and folk dances and ability to perform them, knowledge of the folk instruments, the information sources on the folklore.

The results of the study revealed that children's knowledge about the folklore is mainly acquired in the kindergarten from the music teacher and the kindergarten teacher. Children also

named the church holidays as folk traditions, the other songs as folk songs, the other games as song games, the ballroom dances as folkdances and the other instruments as the folk instruments. However, the children also mentioned a number of folk calendar dates, folk songs, song games, folk dances and folk instruments. In addition, the statement represented in the theoretical part that the musical folklore is emotionally stimulating was confirmed. There was lot of laughter and very emotional discussions between the children.

Keywords: children aged 6-7, socio-cultural identity, musical folklore

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	8
1. TEOREETILISED ALUSED	9
1.1 Sotsiaalkultuuriline identiteet	9
1.1.1. Riiklik õppekava identiteedi kujundamise võimalustest	11
1.2. Folkloori mõiste ja olemus	13
1.2.1. Muusikalise folkloori liigid	15
1.3. Muusikalise folkloori kaasmõju 6-7 aastase lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundajamisel	17
2. UURIMUSE METOODIKA.....	19
2.1. Uurimuse eesmärk ja meetodid	19
2.2. Valimi ja uurimisprotseduuri kirjeldus	19
2.3. Andmetöötlus	20
3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS.....	21
3.1. Laste poolstruktureeritud intervjuude analüüs.....	21
3.1.1. Teadmised rahvakommetest ja rahvakalendri tähtpäevadest.....	21
3.1.2. Rahvalaulude tundmine ja esitamise oskused.....	23
3.1.3. Laulumängude ja rahvatantsude tundmine ja esitamise oskused.....	25

3.1.4. Rahvapillide tundmine.....	27
3.1.5. Folkloorialaste teadmiste informatsiooni allikad.....	27
KOKKUVÕTE	30
VIITEALLIKAD.....	33
LISAD.....	35

SISSEJUHATUS

Uurimustes on selgunud, et eestlasi on juba tabanud identiteedikriis. Seetõttu on pärsitud ka eneseteostus kõrgemal tasandil. Oluliseks on saanud globaalkultuuriga sidumine, seejuures unustades end siduda oma enda eesti kultuuriga. Traditsiooni ja innovatsiooni suhe pole enam tasakaalus. (Rüütel, 1999) Ka Niedermüller (Rüütel 2002, viidatud Niedermüller 1992) on öelnud, et identiteet on nii psühholoogiline, sotsiaalne kui ka kultuuriline kategooria.

Pärimuskultuur on oluline kuna aitab oma juuri tundma õppida, tekitab sideme esivanematega, erinevate põlvkondadega, aitab kaasa kuuluvustunde tekkimisele, aitab säilitada rahvuse omapära ning on oluliseks identiteedikujundajaks. Pärimuskultuur on rahvuse säilimise alustalaks. (Rüütel, 2002)

Muusika annab mitmeid võimalusi inimese isiksuse kujundamiseks (Muldma, 2011). Folklooril üldiselt on pärimuslikku maailmavaadet kujundav toime (Valk, 2005). Oluliseks peetakse, et kokkupuude folklooriga algaks juba varases lapsepõlves. (Rüütel, 2004) Ka koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud, et muusika peaks kujundama lapse sotsiaalkultuurilist identiteeti.

Antud töö eesmärgiks on välja selgitada lapse teadlikkus eesti muusikalisest folkloorist. Kuna muusikal on oluline roll inimese isiksuse kujunemisel olles samas emotsionaalselt väga mõjus (Muldma, 2011) eeldas töö autor, et suurem osa laste folkloorialastest teadmistest pärinevad just muusikaga seotud tegevustest.

Töö autor valis uuritavateks just 6-7-aastased lapsed kuna just sellel ajal toimuvad lapses suured muutused – tekib elamuse üldistumine ning seoses sellega seesmine suhtumine keskkonda, millel omakorda on oluline roll lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisele. (Võgotski, 2006a)

Varasemalt on oma bakalaureusetöös uurinud teisedki autorid muusikalise folkloori osa just 6-7 aastaste lapse elus (Liitvee, 2000; Kalm, 2009). Käesoleva töö autor aga uuris muusikalise folkloori osa just lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisele.

1. TEOREETILISED ALUSED

1.1. Sotsiaalkultuuriline identiteet

Inimese identiteet on osa inimese minakontseptsioonist, millest olulise osa moodustab inimese ühtekuuluvustunne, rahvuslik eneseteadvus, teadmine endast erinevates sotsiaalsetes suhetes ja olukordades. Identiteedi kujunemist mõjutavad mitmed tegurid. Tänapäeval on tõenäoliselt keele- ja kultuurikeskkonnal suurem mõju kui päritolul. Folklooril on siinkohal oluline ülesanne. Folkloor on ajas varieeruv, kuid samas püüdega säilitada põhikuju. Selle kaudu säilib põlvkondade vahel side ja kollektiivne mälu. (Rüütel, 1999)

Kultuurilise identiteedi kujunemisel areneb lapse kultuuriteadlikkus, mõistmine kultuuri osast inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundamisel. Laps õpib tundma ajalugu ning väärtustama nii oma kultuuri kui ka kultuurilist mitmekesisust. Oluline on arendada ka kultuurilist sallivust ning koostööd. (Muldma, 2011)

Sotsiaalne identiteet on „samastumine ühiskondlikul tasandil“ (Muldma, 2011:11). Täiskasvanute enesekirjelduses moodustavad sotsiaalsed omadused tervelt poole, seitsmeaastastel lastel aga vaid veerandi. Grupi-„meiede“ hulk, kellega laps enda identiteeti seostab, suureneb vanemaks saades. Väga varases eas on sotsiaalne identifitseerumine suuresti täiskasvanute poolt sisendatud. 6-aastaselt hakkab lapsel tekkima arusaam püsivast olukorrast, sõltumatust iseloomust ja veendumustest. (Kon, 1981)

Inimese „mina“ on sotsiaalkultuuriline ehk kuulub teatud kultuuri. Individualiseerimine on üldbioloogiline seaduspärasus. Looduslikud individuaalsed erijooned täienevad sotsiaalsete erinevustega, looduslikud ja sotsiaalsed omadused ristuvad. „Mina“- pildis peegeldub kultuuri enda ajalooliselt tingitud eripära, isiksus vormitakse etnilise kultuuri poolt. (Kon, 1981)

L. Võgotski on pidanud tähtsaks identiteedi kujunemisel sotsiaalseid suhteid. Ta on tõestanud, et laps saab uusi teadmisi just enda ja ümbritseva keskkonna vahelise sotsiaalse suhtlemise kaudu (kaaslastega, õpetajatega, lastevanematega ja teiste lastega), mil toimib bioloogiliste ning kultuuriliste faktorite „dialektiline koosmõju“. Laps õpib sotsiaalsetes

raamistikes koostöö ja lapse kultuuri „sümboolsete esindajate“ kaudu – kunsti ja keele, mängude ja laulude, metafooride ja mudelite abil. Ühiskonna kujundatud raamistikes areneb lapsel välja oma tähenduste süsteem. „Kogu inimlik tegevus on oma loomult sotsio-kultuuriline...“ Interaktsiooni kaudu õpib laps ühist kultuuri jagavas kogukonnas. (Smith, Cowie, Blades, 2008).

Lasteaiaõpetajatel on head võimalused kujundada laste sotsiaalkultuurilist identiteeti olles juhendajaks ning laiendades laste teadmisi. J. Bruner rõhutabki õpetaja juhendajaks olemise võimaluse olulisust. Juhendatud osaluses on lapsed haaratud kultuuritegevusse, mida täiskasvanu juhendab ja juhib ning samal ajal ehitab täiskasvanu „ajutisi tellinguid“. Selline tegevus võimaldab laiendada teadmisi ja kontrolli konkreetse kultuuri osaks olevate tegevuste üle sotsiaalsete faktorite koosmõju kaudu. (Smith, Cowie, Blades, 2008)

L. Vögotski peab oluliseks kõigi lapsele oluliste teiste mõju. Käesoleva töö autori arvates võivad nendeks olla ka õpetajad lasteaias. L. Vögotski (1982) esitas idee, et lapse areng toimub vastastikusel toimel ümbritseva sotsiaalse keskkonnaga. Eelnevate põlvkondade kogemusi õpitakse tundma märgisüsteemide kaudu, mis omandatakse vaid sotsiaalses keskkonnas. Tähtsal kohal on keel, mille abil jõuavad lapseni kultuuri erinevad vormid, sealhulgas folkloor. „Oluline on interaktsioon lapse, talle oluliste teiste ja keskkonna ning kultuurikonteksti vahel.“ (Veisson, Nugin 2009: 6)

Lisaks õpetajatele ja kõigile lapsele olulistele teistele mõjutab lapse arengut ka keskkond üleüldiselt. J. Valisner on öelnud, et lapse arengut mõjutab ka keskkond, mis muutub nende ühiskonna sotsiaalsete gruppide mõjul, kellega konkreetsetel lapsel ja tema vahetel sotsiaalsel võrgustikul on minimaalne mõju (näiteks sõjad) või sündmused, millele puudub nii lapsel kui tema vahetel sotsiaalsel võrgustikul mõju üldse (näiteks loodusõnnetused). Siiski ei oma keskkond otsest modelleerivat efekti lapsele. Keskkonnamõjusid on võimalik mahendada läbi lapse aktiivse rolli suhetes keskkonnaga. Lapse enda aktiivsed tegevused otsustavad millised konkreetsetes keskkonnaaspektid saavad lapse identiteedi kujunemisel mõjukaks. (Valisner, 1997)

Töö autor valis oma uuritavateks just 6-7aastased lapsed kuna see vanus on lapse arengus väga oluliste muutuste aeg. Sealhulgas muutub keskkonna tähendus, millel on oluline roll lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisele, lapse enda jaoks. 6-7 aastane koolieelik jõuab olulisesse üleminekuikka. Sellisel kriisiperioodil toimuvad lapses mitmed järsud muutused, mis paraku muudavad ka lapse kasvatamise raskemaks kui varem. Raskused käitumises on oluliselt erinevad raskustest, mis esinesid varem koolieelses eas. Siiski on kriisi kulgemine suuresti keskkonnast, milles ta aset leiab ja mis on määravaks lapse arengus selle keskkonna läbielamise kaudu. L. Vögotski arvates on lapse seesmises arengus alati isiksuslike ja keskkonna momentide ühtsus. (Vögotski, 2006a)

Seitsmeaastaselt toimub lapse vahetu oleku kaotamine, mis tähendab, et lapse käitumisse tekib intellektuaalne moment. Lapse käitumine muutub maneerlikuks ja kapriisseks, tekib sihilik veiderdamine. Algab lapse isiksuse sisemise ja välise diferentseerumine. Tekib esmakordselt elamuse üldistumine. Seoses sellega muutub lapse seesmine suhtumine keskkonda ja ümbritsevatesse inimestesse, mis ühtlasi tähendab ka selle keskkonna enda muutumist. L. Vögotski rõhutab, et tuleb uurida seda, mida keskkond tähendab lapse enda jaoks. (Vögotski, 2006a)

1.1.1. Riiklik õppekava identiteedi kujundamise võimalustest

Sotsiaalkultuurilise identiteedi mõjutamise olulisust on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) rõhutatud korduvalt. Näiteks kuulub eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise üldiste põhimõtete hulka. Oluliseks peetakse kõikide kultuuride väärtustamist. Lasteasutus peaks tutvustama erineva keelelise ja kultuurilise taustaga lastele nende oma keelt ja kultuuri ning selle väärtustamist. 6-7aastane laps peaks õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel mõistma, et inimesed võivad olla erinevad. (RÕK 2008) Nagu eelnevalt öeldud on kultuurilise identiteedi kujundamisel oluline see, et väärtustataks nii enda kui teiste kultuuri (Muldma, 2011) seega on kultuurilise identiteedi kujunemiseks oluline, et laps mõistaks, et inimesed on erinevad.

Nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioonide väärtustamine on toodud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas eesmärgiks valdkonnas Mina ja keskkond. Samuti on toodud välja, et laps peaks omama ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas seega peetakse oluliseks lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamist. Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu õppekavas sisaldab järgmist: sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine. (RÕK 2008)

Seega õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7-aastane laps:

- tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku.

Kultuuri temaatikat käsitletakse ka teistest valdkondades nagu näiteks keel ja kõne (emakeelsed luuletused ja laulud), eesti keel kui teine keel (laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu, tutvub Eesti kultuuriga). Kõiki tegevusi tuleks lõimida, sealhulgas muusikaga. Lisaks on ka õppevaldkonnas muusika toodud eraldi välja, et peaks arendama lapse kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid. 6-7-aastane laps peaks õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laulma ka eakohaseid rahva- ja lastelaule. (RÕK 2008)

Seega on tulenevalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast mitmeid võimalusi lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamiseks ning esitatud õppe- ja kasvatustegevuse eeldata-

vatest tulemustes peaks lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisel areng toimuma. Samuti võib õppekavast järeldada, et suur osa lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisest peaks toimuma muusikategevuste sealhulgas muusikalise folkloori kaudu nii lõimides erinevaid valdkondi muusikaga kui ka muusika ise peaks olema abiks lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamisel.

1.2. Folkloori mõiste ja olemus

Alles 1846. aastal võttis W. Thomas kasutusele uudissõna *folklore*, mis tähistas rahvaluulet ehk suulist pärimust. Sõnade „rahvaluule“ ja „folkloor“ esimene pool viitab pärimuse loojatele ja kandjatele, teine pool aga pärimusele endale. Rahvaluulepala on plastiliselt varieeruv. Seda muudetakse pidevalt erinevate esitajate poolt. Pärimus tekib ja levib suhtluse käigus inimeselt inimesele või inimrühmade vahel. (Valk, 2005) Nagu käesolevas töös eelnevalt kirjutatud on sotsiaalsed suhted ja suhtlemine olulised sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisel (Rüütel, 1999; Smith, Cowie, Blades, 2008)

Tihti jäetakse rahvaluule definitsioon andmata kuna valdkond on avatud ja ammendamatu. H. Valk on välja toonud järgmised folkloori põhitunnused:

- tugineb traditsioonile;
- varieerub ulatuslikult;
- võtab kindlakujulisi kunstilisi vorme;
- on tavaliselt anonüümne;
- väljendab ja kujundab pärimuslikku maailmavaadet. (Valk, 2005)

Seega on folkloori üheks põhitunnuseks pärimusliku maailmavaate kujundamine ehk sealhulgas ka sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundamine.

J. Hurt on rõhutanud folkloori olulisust ning toonud välja, et rahvapärimus aitab kujundada rahva ajalooteadvust, lahutab meelt ja omab õpetuslikku väärtust. Seega on rahvapärimus väga olulisel kohal rahvuskultuuri ülesehitamisel. Tärgavates rahvusriikides

vajatigi folkloori rahvusliku identiteedi kujundamiseks. (Valk, 2005)

C. Roose väidab, et folklooris peegeldub ajalugu ja inimeste mõttelaad, paljude põlvkondade talletatud teadmised ja elutarkused. (Roose, 2003) Rahva ajaloomälu paranemisele läbi folkloori on viidanud ka E.Kalmre. Ta on öelnud, et „põlvest põlve edasi antud oskus, kogemus, teadmine, komme, harjumus või elulaad loob igale lokaalsele kultuurile eripära“. (Kalmre 2005: lk 13)

Eesti folkloorika alla kuuluvad järgmised põhižanrid:

- Rahvalaulud
- Itkud
- Rahvajutud
- Lühivormid
- Loitsud ehk nõidussõnad
- Lisaks folkloorika alla liigitatakse ka mittesõnalisi vorme nagu
- Rahvameditsiin
- Maagia
- Rahvamuusika
- Rahvatants
- Mängud
- Rahvakombed (Valk, 2005)

1.2.1. Muusikalise folkloori liigid

Rahvamuusika mõiste on olnud erinevatel aegadel erinev. Üldmõiste on tekkinud vanema mõiste „rahvalaul“ põhjal. Rahvamuusika üldmõiste kujunes 1930. aastateks tähistades sel ajal nii rahvalaule, -tantse kui pillilugusid. Rahvamuusikat võib määratleda erinevatest vaatekohtadest lähtuvalt: subjektist ehk rühmast (mingi kindla inimgrupi seas kasutusel olev muusika), teatud kontekstuaalsusest ning muusikalise käitumise tunnustest (milline on muusika levitamise viis) ning muudest tunnustest. (Särg, 2002)

Muusikalise folkloori alla kuuluvaks võib pidada nii rahvalaulule, laulumänge, pillimuusikat, rahvatantsusid kui ka tantsumuusikat. Rahvamuusika ei kuulu professionaalse muusika valda vaid on valdavalt kujunenud välja elavas suulises traditsioonis. Rahvamuusika esineb enamasti etniliselt piiritletud inimrühmas. Eestlaste seas levinud muusikaline folkloor kannab eestlaste identiteeti. Samas on eristatavad erinevad ajastud muusikas, muusikaline folkloor on pidevas muutumises.

Kui rahvalaulud on seotud keelega, siis rahvapillid, pillimuusika, tantsud ja tantsumuusika otseselt mitte. Seega ka levivad need kergesti ning neis on kohalike joonte kõrval lisaks ka rahvusvahelise päritoluga tunnuseid, sest takistuseks pole keelepiirid. Näiteks on eesti rahvatantsudel palju ühiseid jooni meie naaberrahvaste tantsudega. (Särg, 2005)

E. Markarjani (1973) sõnul on nähtus õigustatud vaid juhul kui see toetab nii kogu kultuurikoosluse kui ka selle üksikliikmete vajadusi ja püüdu terviklikkusele. Rahvamuusika aga täidab praegu vaid esindusfunktsiooni. A. Liimets julgebki väita, et rahvamuusika intonatsioonid on rahva mälust kustunud ja folkloori traditsioon on katkenud. (Liimets, 1999)

A. Liimets on toonud välja, mis on oluline teha, et säiliks rahvamuusika kui meie muusikaline emakeel: õpetada vastavaid laule, luua vastav sotsiaalkultuuriline miljöö ja siduda laulud igapäevaeluga. Lisaks rõhutab Liimets, et laps peaks juba alates lasteaiast saama kaasa laulurepertuaari, mida ta elu jooksul vajada võiks ning muusikalist folkloori tuleks õpetada kui teatud elufilosoofiat ja maailmapilti. (Liimets, 1999)

Rahvalaul

Rahvalaul on rahvamuusikast vanem mõiste, mis tähistab ametlikult sõnadest ja viisist koosnevat tervikut. (Särg, 2002) Rahvalaulud omandatakse igapäevase suhtlemise käigus. Oluliseks on peetud seda, et rahvalaul meeldiks või oleks vajalik mingi pärimusrühma jaoks. Rahvalaulud rääkisid olustikust, sõjast, armastusest, vaimulikest teemadest ja nii edasi. (Jaago, 2005) Rahvalaulud andsid aimu ka inimeste kommetest ja uskumustest (Roose, 2003)

Rahvalaulude puhul on olulised nii tekst, viis kui ka esitus. Rahvalaulude omandamiseks on enamasti neli erinevat võimalust:

1. Kodus vanematelt õppimine;
2. Laulikult õppimine;
3. Õppimine helikandja vahendusel;
4. Kirjalikest allikatest.

Viimase õppimisviisi miinuseks on see, et sellisel puhul ei ole teada kuidas varieeriti meloodiat, intonatsiooni ja rütmi. (Roose, 2003)

Rahvalaulud jagunevad regivärsilisteks ehk regilauludeks ja uuemateks ehk riimilisteks rahvalauludeks. Need erinevad üksteisest nii laulustiili tekkeaja, kasutusaja kui ka vormitunnetuse poolest. (Valk, 2005)

Laulumäng ja rahvatants

Laulumängudes on ühendatud kahekõne, laul ja tants. Laulumängudes avaldub inimeste suhtumine ümbritsevasse, muistsed uskumused. Samuti jäljendatakse mõningates laulumängudes argitoimetusi. (Roose, 2003)

Ka rahvatantsud väljendavad rahva maailmatunnetust. Igal rahval on oma iseloomulikud rütmid, liigutused ja poosid. (Roose, 2003) Maarahva tantsude vanemat kihistust nimetataksegi rahvatantsudeks, uuemat (alates 19. sajandi lõpust) aga

seltskonnatantsudeks. Nii nagu pillimuusika levimist ei takista ka tantsude levimist keelepiirid ning seetõttu on rahvatantsudel palju ühist naaberrahvaste tantsudega. Tantsud annavad hea mooduse suhtlemiseks ja meelelahutuseks. Eestis on levinumad järgmised tantsuliigid: voor- ja sõõrtantsud, soolotantsud, matkivad tantsud, akrobaatilised tantsud, paariskolonntantsud, paaristantsud, kontratantsud ja kadrillid. (Särg, 2005)

Rahvapillimuusika

Rahvapillide ja pillimuusika levimisel pole takistuseks keelepiirid. Rahvapäille on kasutatud nii signaalide andmiseks, laulude saatmiseks kui ka tantsumuusikaks. Rahvapillideks võib pidada kitsamas mõttes vaid kodusel teel valmistatud pille, kuid laiemas tähenduses ka kõiki pille, mida kasutatakse mitteprofessionaalse muusika tegemiseks.

Vanem pillimuusika on ühehääline, kitsas heliulatuses ja lühikeste vormiosadega. Ajapikku heliulatus laienes ning arenes funktsionaal-harmoniline muusikaline mõtlemine.

Seoses uuema muusika levikuga 18.-19. sajandil tekkis üksi mängimise kõrvale ka ansamblimäng. Koos mängimine aga sundis inimesi rohkem kaasmängijatega arvestama, oluliseks said täpsed helikõrgused ja kooskõlad. (Särg, 2005)

1.3. Muusikalise folkloori kaasmõju 6-7-aastase lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujundajamisel

Kunstilised väljendusviisid on kultuuri semiootiliste ja semantiliste märkide kandjad. Need levivad põlvest põlve, kestavad üle aja ning on emotsionaalselt väga mõjusad. Muusika annab mitmeid võimalusi inimese isiksuse kujundamiseks. Muusika aitab luua seoseid emotsionaalse reaktsiooni ja muusika sisu vahel. Muusika seob erinevaid sotsiaalkultuurilisi grupe ning samas aitab iseend ära tunda ja seega toetab sotsiaalkultuurilise mentaliteedi kujundamist (Muldma, 2011)

On oluline, et kokkupuude folklooriga algaks juba varajases lapsepõlves. Folklooriõpetus peaks algama lasteaiast ja jätkuma koolis ning seejuures peaks õpetus olema mitmekesine sidudes end näitemängude ja joonistamisega lisades häid selgitusi. Folkloor sisaldab endast põhiväärtusi (ühist meelelaadi, vastastikust abistamist, probleemidega toimetulekut), mis peaks muutuma osaks elustiilist. (Rüütel, 2004; Lazar, 2004: 79)

Folkloori põhitunnusenagi on toodud välja selle pärimuslikku maailmavaadet kujundav toime (Valk, 2005). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on omakorda märgitud, et muusikaga peaks lõimima erineva sotsiaalkultuurilise identiteediga seotu kui ka see, et muusika ise peaks kujundama lapse sotsiaalkultuurilist identiteeti.

2. UURIMUSE METOODIKA

2.1. Uurimuse eesmärk ja meetod

Bakalaureuse töö eesmärgiks on selgitada välja 6.-7.-aastase lapse teadlikkus ja rakenduslikud oskused eesti muusikalise folkloori kohta ning kust pärinevad lapse sellealased teadmised.

Uurimistöös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumine toimus fokuseeritud poolstruktureeritud rühmaintervjuu käigus. Selline intervjuu võimaldab intervjuerijal kasutada erinevaid küsimustüüpe ning seega saavutada võimalikult vähene suunatus. Samas on võimalik sellise intervjuu puhul aidata intervjueeritavatel küsimuste abil meenutada toimunut. Lisaks on fokuseeritud intervjuus hea saavutada intervjueeritavate tugevamate emotsioonide väljendumine. Rühmaintervjuudes aga rühma liikmed parandavad ning täiendavad üksteist ning tänu sellele on võimalik saada intervjueeritavalt rohkem ning tõesemat informatsiooni. (Laherand, 2008)

Töö autori arvamusel on poolstruktureeritud rühmaintervjuu valik igati õigustatud. Eelpool kirjeldatud intervjuu eripärad tulid välja ka antud töö autori intervjuudes – intervjuud kujunesid emotsionaalseteks, lapsed parandasid ning täiendasid üksteist.

Intervjuu küsimused, mis olid igal puhul samad, olid kirjas intervjuu skeemis. Suunatud küsimuste täpne vorm ja sisu olid erinevad ning muutusid vastavalt intervjuu kujunemisele.

2.2. Valimi ja uurimisprotseduuri kirjeldus

Valim koosnes kokku 12 respondendist, kahest lasteasutusest ja oli juhuvalim. Arvuliselt jagunesid vastajad järgmiselt: ühes Viimsi lasteaiast 5 last ja teisest lasteaiast 7 last.

Erinevatest lasteasutustest pärit intervjueeritavate laste nimed on muudetud. Esimeses lasteaias toimus intervjuu ühe grupi piires, kuhu kuulus 5 last - üks 6-aastane tüdruk, üks 7-aastane poiss ja kolm 6-aastast poissi – Kiur, Kermo, Eliis, Raiko ja Jaanus. Teises lasteaias oli kaks gruppi millest esimesse kuulus 3 last - kaks 7-aastast poissi ja üks 6-aastane tüdruk – Maria,

Heigo ja Veljo. Ja sama lasteaia teise gruppi kuulus 4 last – kaks 6-aastast tüdrukut, üks 7-aastane tüdruk ja üks 7-aastane poiss – Elinor, Mart, Katrin ja Pille.

Uurimus viidi läbi ajavahemikus 17.11.2012–15.04.2012. Valikus olid Viimsi valla munitsipaallasteaiad. Intervjuud olid lindistatud ja hiljem lindistuste põhjal transkribeeritud. Ajaliselt kulus esimese rühmaintervjuu läbiviimiseks 19, teise jaoks 39 minutit, kolmanda jaoks 36 minutit. Intervjuude litereerimisel saadi teksti kokku 57 A-4 formaadis lehekülge.

Intervjuude läbiviimiseks paluti esmalt luba lasteaedade õppealajuhatajatelt. Seejärel tehti kokkuleppeid rühmaõpetajatega. Edastati kirjalik pöördumine lapsevanematele, milles oli kirjas kes uurimust teostab, millisel eesmärgil ja mis vanuses lapsi soovitakse intervjuuerida. Nõusolekut last intervjueerida kinnitas lapsevanem oma allkirjaga. Intervjuud lastega viidi läbi ühel juhul enne õue minekut, ühel juhul pärast õhtuoodet, ühel juhul pärast hommikusööki. Intervjueerimine toimus ühel juhul lasteaia saalis, kahel juhul lasteaia õppeköögis. Intervjuus kasutatud küsimustik ja üks litereeritud rühmaintervjuu on esitatud töö lisades (LISAD 1-2)

2.3. Andmetöötlus

Intervjuud litereeriti, saadud tekstilõigud grupeeriti küsimuste kaupa viide teemaplokki. Teemaplokid olid järgmised: teadmised rahvakommetest ja rahvakalendri tähtpäevadest, rahvalaulude tundmine ja esitamise oskused, laulumängude ja rahvatantsude tundmine ja esitamise oskused, rahvapillide tundmine, folkloorialaste teadmiste informatsiooni allikad. Saadud andmete analüüsis toodi välja iseloomulikumad tekstilõigud illustreeriva materjalina toetudes teoreetilises osas käsitletule.

3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS

3.1 Laste intervjuude analüüs

Järgnevalt vaadeldakse alapeatükkide kaupa järgmisi teemaplokke: teadmised rahvakommetest ja rahvakalendri tähtpäevadest, rahvalaulude tundmine ja esitamise oskused, laulumängude ja rahvatantsude tundmine ja esitamise oskused, rahvapillide tundmine, folkloorialaste teadmiste informatsiooni allikad.

3.1.1. Teadmised rahvakommetest ja rahvakalendri tähtpäevadest

L. Võgotski toonud välja, et koolieelses eas saavad laste jaoks oluliseks reeglid. (Võgotski, 2006b) Nii nimetasid lapsed rahvakommetena ka mitmeid tavaks saanud reegleid. Rahvakommeteks nimetati seda, et laua ääres ei lollitata (Raiko), magamise ajal magad (Kermo) mitte ei räägi (Raiko). Rahvakombena nimetati ka heaks lapseks olemist (Katrin).

L. Võgotski on samuti väitnud, et just seitsmeaastase kriisi ajal hakkavad lapse huvisid määrama lapse enda kogemused ja tähendus, mille laps ise antud situatsioonile omistab. (Võgotski, 2006b) Uurimisandmetele toetudes võib väita, et lastele on oluline kingituste saamine. Seega on kõik lapsed maininud rahvakalendritähtpäevana kirikupüha jõulud. Sealhulgas rääkinud kingitustest, mis nad on jõulude ajal saanud. Üks lastest (Maria) oli saanud kingitusi ka teise kirikupüha - munadepüha ajal ning ta rääkis munadepühast väga pikalt ning pöördus korduvalt sellest tähtpäevast rääkimise juurde tagasi.

Mina kohe kui / Ma ei leidnud mitte ühtegi šokolaadi üles aga siis ma vaatasin selle / munasoojendaja alt. Nägin / Ma nägin – ossa, enam seda muna polegi sees, mis seal see oli. Oli hoopis kindermuna. Ja sellest / kindermuna seest / sain ühe haldja ja siis selle /ühe Hello Kitty

muna seest / ma ei leidnud seda / aga ühe väikse korvi seest kus suhkrud olid kõik ja siis / seal sees oli üks / niisugune / üks võtmehoidja ja me panime selle mulle jope külge. (Maria)

Samamoodi oli Elinorile tähtis kingituste saamine jõulude ajal ning ta pöördus sellest rääkimise juurde korduvalt tagasi.

Aga mis tähtpäev siin kevadel just hiljuti veel oli? // Tuleb meelde? / Naljapäev oli aga enne naljapäeva oli veel...

Kui need jõulud olid, siis mul oli nana juures veel tuli pakk / ka kingitus ja emmele ja minule ja ma sain Rapuntsli. Ma tahtsin ja ma saingi. (Elinor)

Enim mainitud rahvakalendri tähtpäevade hulka kuulusid veel mardipäev ja kadripäev (mainitud 7 lapse poolt), vastlapäev ja jaanipäev (mainitud 6 lapse poolt). Laste–nimetatud rahvakalendri tähtpäevad ning neid nimetanud laste arvud lasteaedade kaupa on esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 1. Rahvakalendri tähtpäevade ja pühade arv kokku (kaks Viimsi lasteaeda)

Tähtpäevad ja pühad	Kordade arv
Jõulud	12
Munadepüha	9
Kadripäev	7
Mardipäev	7
Jaanipäev	5
Vastlapäev	5
Naljapäev	4
Küünlapäev	4
Tuisupäev	1
Pudrupäev	1

Rahvakommeteks peeti mitmeid reegleid. Samuti nimetati rahvakombena rahvatantsude tantsimist (Elinor) ning uskumuse seoses juustega (*Vanasti arvati, et kui juuksed on pikad siis..* (Mart). Enamasti seostati rahvakombeid kindlate rahvakalendri tähtpäevadega.

Jõulude kommetega seostati kingituste saamist, kaunistamist ja jõuluvana tulekut. Munadepühade kommete juurde nimetati munade värvimist, koksimist ja munade otsimist. Lapsed teadsid, et mardi- ja kadripäeval käiakse uste taga, vastuvõtja jagab kommi ning küsitakse mõistatusi. Mardipäevaga seostati ka maski tegemist. Mardipäeva kommetest teati rohkem kui Kadripäeva kommetest. Vastlapäeva kommetest nimetati sööke, mida on kombeks sel päeval süüa, vastlaliu laskmist ning ühel juhul nimetati ka kondist tehtud vurri, mida vanasti valmistati.

Isegi vanasti ei olnud mänguasju ja siis kui söödi / söödi see / kana ära ja pandi kont nööri läbi ja siis tõmmati ja kont keerles. (Mart)

Jaanipäeva kommetena nimetati kiikumist. Üks lastest seostas jaanipäeva enda lasteaialõpetamisega. *Siis kui jaanipäev tuleb. Ema ütles, et kui Jaanipäev tuleb, siis ma lõpetan vist lasteaia ära.* (Pille)

Lähtuvalt töö eesmärgist ning antud teemaploki analüüsi tulemustest võib kokkuvõtteks öelda, et lapsed tunnevad päris hästi eesti rahvakalendritähtpäevi ja rahvakombeid. Kõige kindlamalt ja paremini teavad lapsed rahvakalendritähtpäevadest ja rahvakommetest isiklikke kogemuste ja mälestuste põhjal.

3.1.2. Rahvalaulude tundmine ja esitamise oskused

Kunstilised väljendusviisid, nagu seda on ka rahvalaulud, on emotsionaalselt väga mõjusad (Muldma, 2011). Nii tekitas ka intervjuude ajal rahvalaulude laulmine lastes tugevaid emotsioone, naeru ning aktiivset arutelu.

Intervjuudest selgus, et lapsed pakuvad rahvalauludeks enamikke laule, mis meenuvad. Nii näiteks nimetati rahvalauludeks selliseid laule nagu „Terelaul“, „Palju õnne

sulle“ ja Eesti hümn. Siiski rääkides sellest, millest rahvalaulud jutustavad ning miks neid lauldakse rääkisid lapsed rohkem just rahvalauludest.

Laulud, mida lapsed nimetasid rahvalauludeks, on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Rahvalaulude kokku (kaks Viimsi lasteaeda)

Rahvalaul	Kordade arv
„Sõua laeva, jõua laeva“	7
Eesti hümn	6
Mardilaul	5
„Öökull“	5
„Palju õnne sulle“	4
„Kus on minu koduke“	3
Kadrilaul	2
„Uu-uu ähh“	2
„Kaera-Jaan“	2
„Õnneseen“	2
„Terelaul“	1
„Eesti naljalaul“	1
„Tagurpidi polka“	1
„Põdramaja“	1
„Rongisõit“	1
„Kui mina hakkas laulemaie“	1

Mitmete laulude puhul alustas üks grupist laulmist ning seejärel jätkas laulu lamist kogu grupp. Sellised laulud olid „Palju õnne sulle“, Eesti hümn, „Kus on minu koduke“ ja „Sõua laeva jõua laeva“ (kahes grupis). Laulude laulmine tekitas grupis enamasti üldist naeru.

„Sõua laeva, jõua laeva..“ (Laulavad koos)

„... kus need kuked kulda söövad“ (Heigo laulab) (Maria ja Veljo naeravad)

„Sõua laeva, jõua laeva, sõua laeva sinnamaale kus need kuked kulda söövad, kuked kulda, kanad kardad, haned haljasta hõbedat / Ee / Varesed vanarahada“ (Laulavad koos) (naer)

Rahvalaulude laulmise põhjusena toodi enamasti välja seda, et nooremad inimesed saaksid vanematelt inimestelt infot selle kohta kuidas vanasti elati. Samuti öeldi, et rahvalaule lauldakse lihtsalt kuna on kombeks ning selleks, et saaks tähistada rahvakalendri tähtpäevi.

Seda et... teistele õpetada.. et noorele (Veljo)

Et lapsele... (Heigo)

Selle pärast, et / ee / nagu / järgmisena teistele / saa a veel rääkida... (Veljo)

Nagu, et / kui nemad ära surevad / nagu nemad ütlevad sulle... (Veljo)

Nemad surevad ja siis nagu eksju tuleb uus laps ja siis nagu ütled talle. (Veljo)

Et laulda vanadest... (Eliis)

Et teaks kuidas vanasti oli. (Kermo)

See on kombeks. (Elinor)

Sellepärast, et / miks muidu lihtsalt ju need mardisandid tulevad. (Mart)

3.1.3. Laulumängude ja rahvatantsude tundmine ja esitamise oskused

Enamikele lastele meeldisid laulumängud kuna siis saab nii laulda kui mängida ühel ajal. *Sellepärast, et neid saab laulda välja. Ja siis / samal ajal mängid ja laulad. (Kermo).* Laulumängudest nimetati enam „Hiirelõksu“ ja „Kes aias“ ning rahvatantsudest Kaera-Jaani. Rahvatantsuna nimetati ka seltskonnatantsu valss ning laulumängudena mängu, millel väideti juures olevat mõni laul või pillimäng. Laulumängude kohta esitati pikki seletusi selle kohta, kuidas mängu mängima peaks. Rahvatantsudest nimetati veel polkat, kuid ette näidati vaid Kaera-Jaani samme.

Ja siis / peale seda olid mängud ja siis / ma mäletan üks mäng oli nagu hiirelõks ja / oli kaks nagu hiirelõksu ja laul oli juures / ma ei mäleta mis / aga siis kui alla mindi, siis oli / see kes seal väikse ringi sees oli see oli hiirelõksus. (Maria)

Aga kas seal..

Ja siis... (Maria)

Ja siis tema / läks ka lõksuks. (Veljo)

Jaa, *tema ka läks lõksuks. Ja siis oli hoopis kolm ja mindi alla veel ja siis üles.. (Maria)*

Rahvatantsudest näidati ette „Kaera-Jaani“ samme. Laste-nimetatud laulumängud ning neid nimetanud laste arvud lasteaedade kaupa on esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 3. Laulumängud kokku (kaks Viimsi lasteaeda)

Laulumäng	Kordade arv
„Hiirelõks“	12
„Kes aias“	6
„Tšuhhat, tšuhhat sõidab rong...“	5
Kullimäng	1
Muusika-liikumine-muusika mäng	1
„Heeringas heeringas üks, kaks, kolm“	1
Hüppamismäng	1
Pimesikk	1
Peitus	1

3.1.4. Rahvapillide tundmine

Rahvapillidest nimetasid lapsed kõige enam vanimat rahvapilli kannel ja 17. Sajandil Eestisse jõudnud viiulit. Nimetati ka pille (näiteks klaver), mida vähemalt kitsamas mõttes rahvapillideks nimetada ei saa.

Laste–nimetatud rahvapillid ning neid nimetanud laste arvud lasteaegade kaupa on esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 4. Rahvapillid kokku (kaks Viimsi lasteaeda)

Rahvapill	Kordade arv
Viiul	6
Kannel	4
Trumm	2
Kitarr	2
Torupill	1
Lõõtspill	1
Pasun	1
Plokkflööt	1
Klaver	1

3.1.5. Folkloorialaste teadmiste informatsiooni allikad

Rahvakalendri tähtpäevadest oli lastele räägitud nii kodus kui lasteaias.

Informatsiooniallikatena nimetati siinkohal ema, isa, lasteaiaõpetajat ning eelkooli õpetajat.

Korduvalt ei osanud lapsed öelda kust nad mõne tähtpäeva või kombe kohta teada said vaid ütlesid, et nad lihtsalt teadsid. Siiski selgus, et lasteaias räägiti rohkem nende tähtpäevadega seotud kommetest ning tehti erinevaid tegevusi, mis on lastele hästi meelde jäänud.

Lasteaias tähistasime mardipäeva. (Raiko)

Me sõime lasteaias jah vastlapäeval seda hernesuppi. (Elinor)

Ma panin / mu emme-issi paid küünlad põlema. (Elinor) Kas lasteaias ka panite küünlaid põlema?

*Me panime küll ja siis kõik võtsid küünla kätte ja siis no järjest kõik soovisid. Õpetajad ka. (Mart)
Aga kas kodus ka tegite mingeid soove? Või rääkisid vanemad midagi selle päeva kohta?*

Me lihtsalt panime. (Elinor)

Kas te ema-isaga käisite ka vastlaliugu laskmas või...

Me jäime sinna hiljaks. (Mart)

Aga lasteaias ka tegite / lasite vastlaliugu?

Jaa. (Elinor)

Jaa. (Mart)

Me saime ühe saaniga ka sõita. (Elinor)

Jaa. Hästi vingele oli. (Mart)

Jaa. (Elinor)

Istusime ühe / ee / mm /järele / puu sellise / peale. Ja siis see / istusime ja saan sõitis. (Mart).

Rahvalaule olid lapsed õppinud põhiliselt lasteaias. Kodus laulsid lapsed vanematele lasteaias õpitud laule. Laule õpiti ka televisioonist. Küsimusele, kas kodus sünnipäevadel või pidudel lauldakse vastasid lapsed eitavalt. Lasteaias lauldi nii rühmas kui ka muusikatunnis nii rahvalaule kui ka teisi laule.

Rahvapille oli põhiliselt nähtud ja kuulnud lasteaias muusikatunnis. Ka siinkohal tekkis siiski lastel kahtlusi selle kohta kust pilli kohta teada on saadud. Öeldi, et lihtsalt teati, öeldi, et saadi teada sõbralt, kuid hiljem parandati, et lasteaiast ning ühel juhul öeldi, et kuuldi pilli

(viulit) muusikatunnis, kuid teise lapsega, kes väitis, et muusikaõpetaja näitas viulit vaid pildilt, tekkis vaidlus.

Aga kus sa nägid neid pille?

No meil.. (Heigo)

Muusikatunnis. (Maria)

Nägime muusikatunnis. (Heigo)

Kannelt ja.. (Veljo)

Ja siis... viiul. (Maria)

Ei ole. (Heigo)

Viul oli ka muusikatunnis?

Ei olnud. (Heigo)

Jaa, oli. (Maria)

Ei olnud. *Viiul on niimodi, et noh / Siin niimodi (imiteerib poognaga mängimist).*(Heigo)

Jaa.. (Maria)

Aga seda ei näinud. (Heigo)

Aga / miks seda / Kannel on hoopis teistsugune. (Maria)

Raamatus näitas aga / ei olnud. Ei ole muidu. (Heigo)

KOKKUVÕTE

Muusikalisel folklooril on oluline roll lapse sotsiaalkultuurilise identiteedi kujunemisel. Muusikalise folkloori alla kuuluvad rahvalaulud, laulumängud, rahvapilli muusika ja rahvatantsud. On oluline, et lapsed õpiksid oma rahva folkloori tundma juba eelkoolieas. Intervjuud olid tehtud selleks, et välja selgitada lapse teadlikkus eesti muusikalisest folkloorist. Lapsed teadsid mitmeid rahvalaule, laulumänge, rahvatantse ja rahvapille, kuid ei suutnud alati määrata millised lauludest, tantsudest ja pillidest on just rahvalaulud, -tantsud ja pillid.

Töö autor järeldab intervjuude põhjal, et intervjuueeritavate seas oli pärimuskultuur tekitanud sideme esivanematega. Siiski esines väga vähe seda, et pärimuskultuuriga seotut olid lastele õpetanud nende vanemad või vanavanemad. Rohkem esines seda, et lapsed õpetasid lasteaias õpitud rahvalaule vanematele ning seega aitasid rahvalaulud siiski ühtekuuluvustundele. Mitmed lapsed väitsid, et vanemad ega vanavanemad ei ole neile laule õpetanud. Samuti jäi mulje, et kodus laulmine pole peredes tavapärane. Lisaks väitsid lapsed, et rahvalaulud õpetavad meile seda, kuidas vanasti elati, seega olid ka lapsed arvamusel, et pärimuskultuur aitab oma juuri tundma õppida.

Intervjuudes selgus ka, et lapse huvisid määravad lapse enda kogemused. Lapsed tahtsid korduvalt tagasi pöörduda ning rääkida tähtpäevadest, millega neil endal rohkem kogemusi oli ning korduvalt laulda laule, mis neile endale huvitavad tundusid ka siis, kui intervjuueerija esitas küsimusi juba teise tähtpäeva või laulu kohta.

Intervjuueeritutes osalenud lastelt saadud infost võib järeldada, et kodust saavad lapsed küll infot rahvakalendritähtpäevade ja rahvapillide kohta, kuid lasteaiast saadakse nimetatute kohta põhjalikumat informatsiooni ning lisaks pärinevad laste teadmised rahvalauludest ja rahvatantsudest põhiliselt lasteaiast.

Töö autor mõistab, et 12 lapse küsitlsemisest ei saa olulisi järeldusi teha. Uurimuse tulemused kehtivad ainult nende laste kohta, kes osalesid uurimuses. Põhjalikema järelduste tegemiseks peaks täiendama intervjuu küsimustikku nii, et erinevates intervjuudes suureneks ühine osa ning intervjuueerima suuremat hulka lapsi erinevatest lasteaedadest.

Autori püstitatud hüpoteesid leidsid osaliselt kinnitust. Laste folkloorialased teadmised pärinesid lisaks muusikaga seotud tegevustest suuresti ka muusikaga mitte seotud tegevustest nagu näiteks arutelud rühmaõpetajaga ja käelised tegevused. Siiski võib öelda, et just muusikaga seotud tegevused, sealhulgas rahvalaulude ja rahvatantsude esitamine, tekitasid laste seas kõige rohkem aktiivset arutelu ning tugevaid emotsioone.

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas headeakadeemiliste tavadega.

VIITEALLIKAD

- Jaago, T. (2005) Rahvalaul Rmt. Metsavahi, M., Valk, Ü. (Koost.) *Regivärsist netinaljadeni. Sissejuhatus rahvaluulesse*. Tallinn: Koolibri, 79, 82.
- Kalmre, E. (2005) Rahvaluule tänapäeval. Rmt. Metsavahi, M., Valk, Ü. (Koost.) *Regivärsist netinaljadeni. Sissejuhatus rahvaluulesse*. Tallinn: Koolibri, 13.
- Kon, I. (1981) „Mina“ avastamine. Tallinn: Kirjastus „Eesti Raamat“, 79, 80, 102, 211, 223, 224.
- Laherand, M.L. (2008) Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrükk, 189, 190, 220.
- Lazar, K. (2004) Laste rahvapärased mängud 21. Sajandil. Rmt. Rüütel, I (Koost. Toim.). *Pärimusmuusika muutuvast ühiskonnas*. Võru: Võru Täht, 79-80.
- Liimets, A. (1999) Rahvamuusika ja isiksuse terviklikkus. Rmt. Vikat, M. (Koost.) *Laps ja folkloor*. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 23-25, 27.
- Muldma, M. (2011) Kultuur kui kutse dialoogile. Rmt. Kukk, A. (Koost.) *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas*. Tallinn: Ecoprint, 7 – 11.
- Roose, C. (2003) *Kooli folkloori kogumik*. Tallinn: Avita, 13-14, 23-24, 87, 105.
- Rüütel, I. (1999) Kultuur ja identiteet. Rmt. Vikat, M. (Koost.) *Laps ja folkloor*. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 7, 14, 17.
- Rüütel, I (2002) Pärimuskultuur postmodernistlikus ühiskonnas – minevikurelikt või taasleitud väärtus? . Rüütel, I. (Koost. Toim) *Pärimusmuusika muutuvast ühiskonnas I*, Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, 166, 167, 176, 181.

Rüütel, I. (2004) Ühiskond peaks väärtustama meie saamis ja- olemislugu. Rüütel, I. (Koost. Toim.). *Pärimusmuusika muutuvast ühiskonnas II*, Tartu: Eesti Krijandusmuuseum, 27-31, 42.

Smith, P., Cowie, H., Blades, M. (2008). *Lapse arengu mõistmine*. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 479, 481, 485, 490.

Särg, T. (2005) Rahvamuusika Rmt. Metsavahi, M., Valk, Ü. (Koost.) *Regivärsist netinaljadeni. Sissejuhatus rahvaluulesse*. Tallinn: Koolibri, 139, 153-156.

Valisner, J. (1997) Culture and the development of children's actions. (A Theory of Human Development). Canada: John Wiley & Sons, Inc, 315.

Valk, Ü. (2005) Mis on rahvaluule? Rmt. Metsavahi, M., Valk, Ü. (Koost.) *Regivärsist netinaljadeni. Sissejuhatus rahvaluulesse*. Tallinn: Koolibri, 7, 9-11.

Valk, Ü. (2005) Rahvaluule žanrid. Rmt. Metsavahi, M., Valk, Ü. (Koost.) *Regivärsist netinaljadeni. Sissejuhatus rahvaluulesse*. Tallinn: Koolibri, 32, 80.

Veisson, M., Nugin, K. (2009). Lapse arengu hindamine. Kulderknup, E. (Koost. Toim.). *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. Tartu: Kirjastus Studium, 6.

Võgotski, L. (2006a). Seitsmeaastase kriis. Rmt. Tikko, A. (Koost.). *Klassikalisi artikleid vene arengupsühholoogiast*. Tallinn: AS Kirjastus ILO, 31, 32, 35-37, 40, 41.

Võgotski, L. (2006). Õpetamine ja areng koolieelses eas. Rmt. Tikko, A. (Koost.). *Klassikalisi artikleid vene arengupsühholoogiast*. Tallinn: AS Kirjastus ILO, 47, 48.

LISA 1.

Rühmaintervjuu küsimused

1. Mida sa tead eesti rahvakommetest ja -traditsioonidest?
2. Kes on sulle õpetanud rahvakombeid ja -traditsioone?
3. Milliseid rahvakalendri tähtpäevi sa tead? Kus ja kellelt oled nende kohta kuulnud?
4. Mida tead rahvalaulude kohta? Milliseid rahvalaule oled kodus laulnud? Milliseid lasteaias?
5. Milliseid rahvalaule õpetas sulle ema/vanaema, isa/vanaisa muusika/rühmaõpetaja?
6. Mis laule laulate koos perega?
7. Laula mõni rahvalaul. Millest see rahvalaul jutustab?
8. Miks lauldakse vanu rahvalaule ka tänapäeval?
9. Missuguseid rahvapille tead ja oled kuulnud?
10. Kes sinu peres mängib mõnda rahvapilli?
11. Missuguseid laulumänge sa oskad? (Kes aias, Õunake, ...)
12. Millised tantsud sulle eriti meeldivad? Miks?
13. Esita mõne rahvatantsu samme?
14. Kas sulle meeldivad eesti rahvariided? Miks?

LISA 2.

Rühmaintervjuu näidis

Intervjuu Viimsi Lasteaias II

/ kõne rütmist eristuv paus

// eelmisest pikem paus

Alla joonitud rõhutatult või valjemini lausunud koht

Paks kiri väga rõhutatult või valjult lausunud koht

E:i koolon vokaali järel näitab, et häälikut venitatakse

°tasa° vaikselt, ettevaatlikult või häält madaldades öeldud koht

.heh. rääkija naer

(naer) üldine naer, sulgudes on ka muid märkusi

(Laherand 2008: 283)

Poolstruktureeritud rühmaintervjuu toimus 12. Aprillil. Intervjuust võttis osa 3 last, kellest 2 olid seistsme aastast ja üks kuueaastane. Osalesid Maria, Veljo ja Heigo. Intervjuu toimus pärast õhtuoodest lasteaia õppeköögis ja vältas 39 minutit.

Kõigepealt küsiksin mida te teate eesti rahvakommetest ja traditsioonidest? / Mis need on? (pikem paus)

Kellel tuleb pähe siis kohe julgelt vastake. // Millised on rahvakombed ja traditsioonid Eestis? Oskate nimetada mõnda rahvakommet?

Ei (Heigo)

//

Kas jõulud näiteks on?

Ei (Heigo)

Jõulude ajal on oma rahvakombed mis tehakse?

E:i (Maria)

Jaa / Et näiteks / (Veljo)

(kihin)

Ütle julgelt. No mis tehakse näiteks jõulude ajal? Mis eestlased teevad?

Teevad näiteks jõulupidu. (Heigo)

Mhmhh.

Praad (Heigo)

Mhmhh.

Pannakse ka:unistused. (Heigo)

Ja saadakse näiteks kingitusi. (Maria)

A millised veel Eestis rahvakombed on?

Et olla / hea laps. (Maria)

Tuleb veel midagi? / Mis pühad meil näiteks hiljuti olid?

Eemmm. (kõik koos)

Vastlapäev. (Veljo)

Munadepüha. (Heigo)

Ja mis selle ajal eestlased teevad siis?

Siis nad värvivad (Heigo)

Mune (Heigo ja Maria)

Ja siis otsivad šokolaade ja... (Maria)

Kaunistavad ka. (Veljo)

Mhmhh. / Tuleb veel mõni tähtpäev meelde?

Ei tule. (Heigo)

A mõtle natuke.

Koksitakse mune. (Veljo)

A mõni tähtpäev peale jõulude ja munadepüha? // Kas sügisel näiteks on midagi?

Mmm... (Kõik)

See // (Heigo)

Käiakse ukse taga näiteks. // Kindlasti lasteaias olete ka pidanud.

Aa. Mardisandid. (Heigo)

Jaa. Ja mis peale mardisantide veel on?

Eee. (Heigo ja Maria)

Kadrisandid. (Veljo)

Kadrisandid ja mardisandid. // Mis kombed nende päevadega on? / Mis siis tehakse?

Ma ei tea. (Heigo)

Antakse komme või mingeid küpsiseid. (Veljo)

Mhmhh. Mis veel? // Mis veel tehakse? //

Ma ei teagi sellest midagi. (Heigo)

Kodus olete midagi teinud mardipäeval või kadripäeval? // Ema-isa on rääkinud või äkki õde-vend? //

Lasteaias olete teinud sellel ajal midagi?

Mm... (Heigo ja Maria)

Me oleme maski teinud (Veljo)

Jaa (Heigo)

Siis ma polnud vist. Ma ei olnud veel selles lasteaias. (Maria)

Aga teises lasteaias? / Tegite ka midagi mardipäeval või kadripäeval?

See polnud lasteaed. Siis ma olin koolis. Siis me õppisime / jaa / ma ei mäleta kas me ikka tegime midagi ka. Ükskord tegime ühe peo. (Maria)

Mhmhh.

Siis näiteks sõime neid asju mis seal toodi. Me ei peanud tooma ise (Maria)

Mhmhh. Aga Kadripäeval? // Kas kodus on midagi Kadripäevast räägitud?

E:i. (Heigo)

Mkmm. Ei. (Maria)

Seal on / Saad ise mingid riided panna ja siis... (Veljo)

Kas sa ise Kadri... (Heigo)

(naer) (Heigo ja Maria)

Ei, räägi räägi julgelt.

Ma ei oska... (Veljo)

Aga lasteaias mis te olete teinud Kadripäeval?

Kas sa olid siis meil lasteaias? / Kadripäeval? / Ma ei mäleta... (Heigo)

Ma ka ise ei mäleta. (Veljo)

Mind polnd siis. / Ma mäletan ma alles tulin siia // alles. (Maria)

Aga siis mina olin juba siin lasteaias... (Veljo)

Aga kuidas te jõule olete tähistanud?

Ee.. (Veljo)

Kuidas te kodus olete ja lasteaias olete?

Ee... (Veljo ja Heigo)

Meie ei saanud nii suurt kuuske tuua, me tõime niukse (näitab kätega). Natukene veel suurema. Siis me kau / Meil polnud jõulukaunistusi aga me / me kasutasime vanaemalt. (Maria)

Mhmhh.

Ja siis vanaemal oli / natukene niukene kuusk väike (näitab kätega). Me panime tähe sinna kuuse ülesse aga nemad panid väikese päkapiku (Maria)

Mis poisid kodus on teinud jõulude ajal näiteks?

°Mina pole midagi teinud.° (Heigo)

Meil... (Maria)

Olete teinud miskit?

Aga mina käisin Saaremaal. Ja siis sain sealt ühe nukukäru ja siis sain Muumi ja siis sain mõned mängud.

(Maria)

Hhhh. (Heigo ja Veljo)

Mhmhh. // Aga munadepühade ajal mis te kodus olete teinud?

Mina kohe kui / Ma ei leidnud mitte ühtegi šokolaadi üles aga siis ma vaatasin selle / munasoojendaja alt.

Nägin / Ma nägin – ossa, enam seda muna polegi sees, mis seal see oli. Oli hoopis kindermuna. Ja sellest / kindermuna seest / sain ühe haldja ja siis selle /ühe Hello Kitty muna seest / ma ei leidnud seda / aga ühe väikse korvi seest kus suhkrud olid kõik ja siis / seal sees oli üks / niisugune / üks võtmehoidja ja me panime selle mulle jope külge. (Maria)

Hhhh. (Heigo)

Ja siis ühe teise muna seest. Ma ei mäleta kust ma sain selle / a ma sain ühe väikse nagu kruusi seest / ma nägin seda / ütles et, vanaema ütles, et ma ei tea kas see ära sulab / ta ütles, et tõuse püsti.. (Maria)

Hhhh.(Heigo)

Siis kui sa ei näe seda. Ma nägin kohe kui ma tõusin püsti. See oli lihtsalt sees ja siis ma nägin siis seal see oli nagu niukene pinguin. Mul oli üks teistsugune / põhjaloom ka veel aga ma ei mäleta mis see..

(Maria)

Ahhh. (Heigo ohates)

Mis poisid on munadepüha ajal teinud kodus?

Mune värvinud. (Veljo)

Mina ka / mune. (Heigo)

Aga veel mingeid..

Ja.. (Veljo)

Mina.. (Heigo)

Kas on veel mõned rahvakombed mis tehakse?

Kuule mul praegu / mul praegu on isegi munade need / no need värvimise munad praegu olemas et / me kõksime varsti ära need. Kaks ja natuke rohkem. (Maria)

A mis te lasteaias tegite munadepühade ajal?

Ma ei mäleta päris hästi. (Maria)

Me värvisime... (Heigo ja Veljo)

...mune. (Heigo)

Värvisite siin ka mune. Kas midagi õpetaja võib-olla midagi rääkis ka selle tähtpäeva kohta?

Ee.. (Heigo)

Aajaa (Veljo)

Mina ka olin siis.. (Maria)

Aga kas õpetaja rääkis midagi selle kohta?

Ei. (Heigo)

Aga ma mäletan päris hästi – siis me hommikul jõime kakaod. (Maria)

Aga kas laulutunnis tegite midagi selle päeva puhul? Või õppisite mõne laulu selle tähtpäevaga seoses?

Ei mäleta. (Heigo)

Ei ma ei tea. (Veljo)

Aga mida te teate rahvalaulude kohta? Mis need on? // Milline on üks rahvalaul?

Eesti...eee. //° Ma ei mäleta.° (Veljo)

Ma ka ei mäleta. (Maria)

Tuleb mõni rahvalaul meelde äkki?

Mul oli see meeles aga mul läks praegu meelest. (Maria)

Ma ei tea mingi Eesti hümn või. (Veljo)

Mis veel tuleb meelde?

Mul ei ole meeles. (Heigo)

Aga ma mäletan / mõned lapsed olid jõulude ajal aga / nüüd mul tuli meelde, et neid polnud päris kaua aega / ma polnud haige vaid aga ma niisama olin kodus. (Maria)

Aga milliseid rahvalaule te kodus olete laulnud?

Mina küll pole. (Heigo)

Mina pole. (Maria)

Milliseid rahvalaule olete kodus laulnud?

Minul ei ole üldse. (Veljo)

Kas keegi laulab teil kodus?

Ei. (Heigo)

Minul on // Aga mitte rahvalaule. (Maria)

Mis laule te laulate siis?

Ma laulan vahepeal nende laulutundide laule. (Maria)

Mhmhh. Aga kas ema-isa ka vahel kodus mõnda laulu laulavad mida sina ei teagi?

Ma ei tea. Nad tegelikult ei laula päris. Aga ma tean et / ma tean ainult, et mõnesid laule kui ma / ma olen laulnud laulutunnis näiteks „Kuidas öökull laulab“, see mis // Noh (Heigole) / sa oskad ju seda. (Maria)

Jaah. See on laulutunni laul. Me ei pea enam seda laulma. (Heigo)

Aga kas laulutunnis on ju rahvalaulud või laulutunnis ei laulda rahvalaule?

Ei laula. (Veljo)

Üldse ei laula rahvalaule?

Ma olen laulnud ühte. (Heigo)

Nii..

Ei ole. (Maria)

Mis sul tuleb meelde?

No üks on jah / aga ma mäletan... (Heigo)

No mis laul see on?

Et ee / mu isamaa seesugune... (Heigo)

Hümn on. (Veljo)

Agas kui te ütlete, et need on laulutunni laulud, millised need rahvalaulud siis on? Mis teeb ühest laulust rahvalaulu? (pikem paus) Mis te arvate, et need, mida teil lauldakse, et need pole rahvalaulud?

Ma ei tea. (Heigo)

Äkki on need ka rahvalaulud siis? // No sul tuleb mõni laul meelde?

(Heigo proovib vaikselt ümiseda teistele otsa vaadates)

No laula julgelt! Võite koos laulda kui tuleb koos mõni laul meelde.

„Sõua laeva, jõua laeva..“ (Laulavad koos)

„... kus need kuked kulda söövad“ (Heigo laulab) (Maria ja Veljo naeravad)

„Sõua laeva, jõua laeva, sõua laeva sinnamaale kus need kuked kulda söövad, kuked kulda, kanad karda, haned haljasta hõbedat / Ee / Varesed vanarahada“ (Laulavad koos) (naer)

Kus te õppisite selle laulu?

Laulutunnis. (Maria)

Laulutunnis õppisite. // Kas tuleb veel mõni rahvalaul meelde?

Mmm...ma ei tea peast. (Heigo)

Rohkem ma ei tea. (Veljo)

Teil tuleb varsti Laulupäev. Esmaspäeval on laulupäeva proov ekssole. Kas seal laulupäeval ka mõni rahvalaul on tulemas?

Laulupäeval.. Ma ei tea. (Heigo)

Tuleb mõni rahvalaul seal?

Mina ei tea. (Veljo)

Mis laulud seal laulupäeval tulevad?

Ee... ei tea. (Maria)

Üks oli öökullilaul ekssole...

Mhmhh. (Maria)

Teised.. (Heigo)

„Kuidas öökul laulab..“ (Maria laulab)

See on sama (Veljo)

Jälle. (Heigo)

Aga mis laulud veel on?

Ee / ma mäletan ühte aga.. (Maria)

Mul on ka kõik laulud meelest läinud. (Heigo)

Aga kas näiteks vanaema või vanaisa on ka mõne rahvalaulu teile õpetanud?

See oli üks niukene laul: „Mulle meeldib Eestimaa“ / see ka oli. (Maria)

Laulupäeval oli see? Selle õppisid ka lasteaias? // Aga kas vanaema-vanaisa ka mõne laulu on õpetanud?

See oli laulutunnis jah. (Heigo)

Mhmhh. Aga vanaema-vanaisa ikkagi mõne laulu õpetanud?

Mul ei ole. (Heigo)

Kas vanaema-vanaisaga koos ei laula?

Aga minu vanaema õpetab natuke seda laulu nagu // et oota / Kõige esimene on niimodi: „Kas te teate, olen küll üks õnneseen ma. Ah et miks või? Kohe teile selgeks teen“ (Maria)

Jälle see lasteaiaul. (Heigo)

Aga kas poistel on vanaema-vanaisa mõne laulu õpetanud?

Mul ei ole. (Heigo)

Mul pole. (Veljo)

Aga laulnud olete vanaema-vanaisaga koos?

E:i. (Heigo)

Ei. (Veljo)

Aga kas keegi... Sina (Maria) oled laulnud.. Aga kas keegi mõne õe või vennaga.. On teil õdesid-vendi?

Minu vanaema-vanaisa ei olegi enam. (Heigo)

Mul on Kristjan õpetanud aga ma ei mäleta seda. Ta on juba Hispaanias aga ma.. (Maria)

Mhmhh. Aga sinu vend siis õpetab ka sulle laule?

Jaa. (Maria)

Mhmhh.

Aga ma ei mäleta praegu. (Maria)

Aga kas teil (poistel) on õdesid vendi?

Jaa. (Veljo)

Jaa, mul on. (Heigo)

Aga on nad teile õpetanud laule?

Ei ole! (Veljo)

Mulle ei ole. (Heigo)

Aga nendega koos ei laula?

E:i. (Heigo ja Veljo)

Ei laula?

Kalle õpetab mulle vahel oma laule. Ja vahepeal // (Maria)

Mhmhh. Kas teie rühmaõpetaja ka laulab teiega vahel?

E:i. (Veljo)

E:i. (Heigo ja Maria)

Ei laula? // Ainult muusikaõpetaja laulab teiega?

Vahepeal / Vahest me oleme laulnud. (Heigo)

Jaa. (Veljo)

Me teeme rühmas ise seda. (Heigo)

Mhmhh.

Millal sul see // (Veljo)

Kas tuleb mõni laul ka meelde mida te ei ole muusikatunnis õppinud aga rühmas olete laulnud õpetajaga?

Ma mäletan aga see oli see... Tuulemaja ja need.. Et see laul. (Maria)

Mhmhh. // Poistel ka tuleb see laul meelde?

Jaa. (Heigo)

Laulge seda korra.

Oota. (Heigo)

See on //(Veljo)

No laulge natukene algusest..

„Te teate ju, olen küll üks õnneseen ma. Ah et miks või?“ (Maria)

Seda laulsite rühmas?

„*Kohe teile selgeks teen ma*“ (Maria)

Aahh. See on nii pikk laul. (Heigo)

„*Oma ema ükski...*“ (Maria lauldes)

„... *lill ei ole näinud. Ü:le niidu käsikäes nad pole käinud. Üüle niidu käsikäes nad pole käinud. Aga mina tunnen nagu pehmeid pilvi. Enda ümber ema käsi, näen ta silmi. Enda ümber ema käsi, näen ta silmi. Aga mina tunnen nagu pehmeid pilvi.*“ (Koos lauldes)

See oli juba... läbi. (Heigo)

Aa. (Maria)

Aga kus te õppisite selle laulu siis? Rühmaõpetajaga?

Jaa. Ma.. nagu me tegime. (Heigo)

Meil on veel neid laule. (Maria)

Me tegime emadepäevaks neid laule. (Heigo)

Mhmhh.

Jutt ka ja siis need... (Heigo)

„Uu-uu ähh ...Pää, pää, pää... Uu-uu ähh... Pää, pää, pää...“ (Maria lauldes)

See on koguaeg see sama. (Heigo)

Selle õppisite ka rühmas?

Mhmhh. (Heigo)

„Ei taha olla..“ No.. (Maria lauldes)

Ma tahaks juba minna ära siit. Mul on nii palav. (Heigo)

See on nii vana. (Veljo)

Ei ole. (Maria)

Kas selle laulu, mis sa laulsid viimati, kas selle õppisite ka rühmas või õppisite muusikaõpetajaga?

See oli see sama nag // No see oli niimodi /et / ma võin laulda selle lõpu. (Maria)

Aahh. (Heigo)

Aga see „Sõua laeva, jõua laeva“, mis te enne laulsite, millest see laul jutustab üldse?

Laevast. (Kõik koos)

Et kuhu / nagu kanadest ja nendes / Et imelik ma nagu, et kanad söövad kulda, hõbedat... (Veljo)

Haned haljastavad hõbedat, kanad karda, varesed vanarahada. (Heigo)

Vana jah raha. (Maria)

Aga kas te vahel mõne üritusel niimodi koos perega ka laulate? Nii, et kõik koos laulate...

Eei. (Heigo)

..nii, et ema-isa.

Ei, seda pole üldse teinudki. (Heigo)

Mina ka pole. (Veljo)

Ei ole vahel kodus või lähete kuskile kellelegi külla ja on pidu ja..

Lasteaias / käisid mingi oli mingi (Maria)

... õues (Heigo ja Maria)

Mhmhh. Aga kodus mõnel sünnipäeval näiteks laulate vahel?

Mina olen laulnud aga ma ei mäleta mis laulu. (Maria)

A poisid teie laulate sünnipäeval? Kodus? Või kellelgi külas käite, mõnel sugulasel...

E:i. (Heigo)

Meie küll ei laula. (Veljo)

Aga kui teil endal sünnipäev on kas siis lauldakse teile?

Jaa...(Veljo ja Heigo)

Kes see laulab siis?

Kodus ei laulda. (Heigo)

Lasteaias ka. (Maria)

Aga lasteaias. (Heigo)

Aga ema-isa hommikul äratavad lauluga äkki?

Ei. (Veljo)

Ei-ei. (Heigo)

Ei.(Maria)

Aga minul ükskord võib-olla äratavad lauluga. (Veljo)

Mmm...

Ma tean millal mu sünnipäev on üldsegi.. kakskendkaks juuni. Suvel... aga suve alguses.(Maria)

Mul oli viisteist märts.(Heigo)

Mul oli / mm / (Veljo)

Kas need rahvalaulud on muidu sellised uuemad laulud või vanemad laulud?

◦*Vanemad.*◦ (Veljo)

Kas neid juba lauldi ammu või alles nüüd on välja mõeldud?

Eee... vanad laulud. (Heigo)

Vanad laulud jah..

Mina ei tea kas juba ammu...(Maria)

Aga mis te arvate miks neid vanu laule tänapäeval lauldakse siis ikka?

Mm... (Heigo)

Kui nad juba ammu-ammu valmis tehti... miks neid tänapäeval lauldakse?

Seda et... teistele õpetada..et noorele (Veljo)

Et lapsele... (Heigo)

Mhmhh / Mis need laulud meile õpetavad? Need vanad rahvalaulud?

Ee.. (Heigo)

Hmm... (Veljo)

Ma ei tea veel aga... (Maria)

Mis nende lauludega võib õpetada? (pikem paus) No te ise laulsite mõne laulu, et kas need... mõned laulud, mis te laulsite praegu..ee.. õpetavad midagi meile?

Ee // Jaa. (Maria)

Mis nad õpetavad?

Näiteks // ee / Mmm. Läks meelest. (Heigo)

Kas nad õpetavad näiteks kuidas vanasti elati ja..?

Jaa. (Veljo)

Aga miks seda vaja teada on kuidas vanasti elati?

Selle pärast et / ee / nagu / järgmisena / teistele / saa ka veel rääkida.. (Veljo)

Muusikaõpetaja rääkis eile mulle niimodi, et vanasti olid juhtmega kõik asjad isegi telefonid.. kui kaugel olid ikka veel helistat / aga kõik olid juhtmega / kõik läks läbi juhtme aga nüüd läheb läbi selle / tuul
(Maria)

Mhmhh.. Aga miks sul vaja teada on sellist asja?

Ee /no / näiteks. (Maria)

Miks on hea kui sa tead selliseid asju, mis vanasti olid ka?

Ma ei tea. (Maria)

Poisid, mis teie arvate, miks on hea teada kuidas näiteks teie vanaema-vanaisa elasid ja vanavanaema ja vanavanaisa?

Nagu et / kui nemad ära surevad / nagu nemad ütlevad sulle... (Veljo)

Mhmhh..

Nemad ära surevad ja siis nagu eksju tuleb uus laps ja siis nagu ütled talle. (Veljo)

Mhmhh.

Et.. (Heigo)

Et elaksid need teadmised siis ka edasi kui inimene ära sureb eksole?

Mhmhh. (Heigo ja Veljo)

Mina mäletan, me täna õppisime / seal kuskil käisime / õu / aiast väljas ja siis me õppisime midagi.
(Maria)

Mis te õppisite siis?

Näiteks me õppisime: // nukkudest. (Maria)

Ogrhhhhh. (Heigo)

Ka seal olid vanad nukud ka?

Jõulu ja.. (Heigo)

Ja veel vanemad meist. (Maria)

Mhmhh.

Veel vanemad. (Heigo)

Kas seal olid eesti nukud või olid mõned teiste rahvaste nukud ka?

Teiste rahvaste nukud ka. (Heigo)

Türgi... (Maria)

Aga eesti nukke oli ka või?

Jaa. (Maria ja Heigo)

Mul on isegi üks nukk kodus mis pea hästi hoidma nagu klaa / nagu oleks klaasist tehtud. Ma ei tohi seda nagu maha kukutada muidu see läheb nagu katki ja.. (Maria)

Kas me täna... (Heigo)

Aga kui te neid nukke...

Ma rääkisin ju sellest... (Maria)

...täna vaatasite, kust te teadsite, et mõned on eesti omad?

Sest, et.. (Veljo)

Sellest räägiti. (Heigo)

Räägiti seal. Aga kas te ise ka, et need eesti nukud olid kuidagi teistmoodi?

No mina nägin natukene aga ma ei mäleta kuidas. (Maria)

Aga milliseid rahvapille te teate näiteks või olete kuulnud?

Mina / mina olen nagu / (Maria)

Oota / kas see oli / viiul või.. (Heigo)

Mis poistel tuleb?

Kannel. (Veljo)

Kannel. (Heigo)

Pasun / ei. (Veljo)

No ütle / ütelge mis pillid teil tulevad.

Mm. (Heigo)

Viiul, pasun, kannel.

Mm.. kitarr. (Heigo)

Kitarr, nii.. Mis teile.. Kus te neid kuulnud olete, neid pille?

Ma olen näind ja / ja siis öeldi mulle. (Maria)

Aga kus sa nägid neid pille?

No meil.. (Heigo)

Muusikatunnis. (Maria)

Nägime muusikatunnis. (Heigo)

Kannelt ja.. (Veljo)

Ja siis... viiul. (Maria)

Ei ole. (Heigo)

Viiul oli ka muusikatunnis?

Ei olnud. (Heigo)

Jaa, oli. (Maria)

Ei olnud. Viul on niimodi, et noh / Siin niimodi (imiteerib poognaga mängimist). (Heigo)

Jaa.. (Maria)

Aga seda ei näinud. (Heigo)

Aga / miks seda / Kannel on hoopis teistsugune. (Maria)

Raamatus näitas aga / ei olnud. Ei ole muidu. (Heigo)

Aga kas teil kodus ka keegi mõnda pilli mängib?

Minul mängib. (Veljo)

No mul ei ole. (Maria)

Ema-isa või õde-vend või?

Minul vend vahest mängib. (Veljo)

Mis pilli ta mängib?

Mul kannel... (Heigo)

Kitrarri. (Veljo)

Kitarri. Aga vanaema-vanaisa kellelgi?

Meil oli kannel kodus aga see oli juba hispaanias. Aga mina arvasin, et see oli mingi kitarr. (Maria)

Ahaah. Kannel oli sinul kodus. Et sina juba teadsid kodus kandlest? Aga kes see mängib sul kodus seda kannelt? // Mängib keegi?

Ei tegelikult see polnud vist kannel. See oli päris suur. Minust suurem. Mitte kannel. (Heigo)

Aga mina üldse ei teadnud. Me ei mängind seda üldse. Me ei mängind seda üldse vaid meil niisama.. Aga see oli juba prügikasti ees maas. Ja me võtsime selle ja siis me kleepisime sinna nagu kleepsusid. Me ei saanud seda osta, sest see oli liiga kallis meile. Nii, et see oli... seal prügikasti ees. (Maria)

Aga milliseid laulumänge te oskate?

Mina vist... laulumänge ei oska. (Heigo)

On mõni mäng mida te mängite niimodi, et seal on ka laul juures?

Mina... (Veljo)

Minul.... Millal me lõpetame. (Heigo)

Varsti juba lõpetame. Mõtlen mõni laulumäng välja mis te olete mänginud.

Eee... (Heigo)

Meil oli ükskord üks kalamäng aga seal oli.... laul juures. See oli arvuti sees ja see oli kalamäng. (Maria)

Aga mõni mis te omavahel mängite? Näiteks „Kes aias?“ tuleb teil tuttav ette? Olete mängind „Kes aias?“?

Jah. (Heigo)

Mhmhh. (Veljo)

Mina olen mängind. (Heigo)

(Mariale) Kas sina oled mängind „Kes aias?“?

Ma üldse ... üldse ei tea mis see... (Maria)

Ma olen... olen aint lasteaias. (Heigo)

Lasteaias oled.

Ringiratast. Üks on keskel / ja siis ta hakkab sinu nime ütleva. Ja siis sa pead läbi käima roosipõõsastest.

Siis lükkad ühe sisse... (Heigo)

Ee / mmm. Teise... (Maria)

Niimodi käib ju. (Heigo)

Aga kust sa kuulsid seda /sellest mängust?

Ma ei tea. (Heigo)

Kas kodus või lasteaias?

Ee / lasteaias. Vanas lasteaias. (Heigo)

Vanas lasteaias.

Ma väga palju pole kuulnud aga üldsegi ma olen ühte koolis kuulnud. Ma pole küll veel koolis käind aga hispaania koolis. (Maria)

Kas ee / mõni laulumäng veel tuleb /meelde?

E:i. (Heigo)

Mkmm. (Veljo)

Mul oli üks mäng nagu...ee.. see oli mingi kalamäng ja sellel oli...vaja mingi...oota...see oli mingi / ee /ei.

(Maria)

Aahh. (Heigo)

Aga mõni näiteks kullimäng kus tuleb laulda ja...

Ma tean ühte kalamängu. Hüppenõoriga. (Veljo)

Ma tean kaa! (Heigo)

Hüppenõori keerutad ja kes pihta nagu saab / ee /nagu see /see on see... (Veljo)

Ja see käib koos lauluga?

Aga minul on... (Maria)

Aa / ei käi. (Veljo)

Ma mäletan üht / ee / oota. (Heigo)

Aga kas te laulutunnis vahel mängite ka?

E:i. (Veljo)

Ei. (Maria)

Me teeme ainult võistlusi. (Heigo)

A mis võistlusi te teete laulutunnis?

Vahepeal me teeme nagu niimodi... (Maria)

Mängite vahepeal? On vahel niimodi, et õpetaja ütleb, et kui te nüüd tublid olete, siis saate mängida?

Mm / Üks kullimäng kus laul juures. Ma mõtlen et seal / Keegi on kull. Ja siis sa jooksed. Kes puudutada saab see läheb kujuks ja see... ja siis kui.. ja siis saab lahti see, kes puudutab teda. Ja siis / ja siis on nagu... siis ütleb üks nagu mingi laul mingisugust. Ma ei mäleta mis... (Maria)

Mhmhh. Aga kas sellist mängu on olnud teil, et on laul laul laul ja kui laul seisma jääb siis peate ise ka seisma jääma?

Seda on. (Heigo)

Jaa. (Veljo)

Seda olen pipimängus mänginud. Pipiga ma olen mängind seda aga see pole päris Pipi. (Maria)

See oli niu / niuke teistsugune. Et see kes / peab kõik istuma nii kiiresti kui saavad. Ja / järjest võtma toole ära ja siis / siis me ükskord istusime siis. „Hei, Pipi, kui palju patse siin on?“. (Heigo)

Mhmhh.

Aga see oli koos lauluga. Võeti toole ära vähemaks ja. Aga mina / kõik võitsid siis. (Heigo)

Aga kas näiteks hiirelõksu olete mänginud?

Oo! (Maria)

Jaa. (Heigo)

Jaa. *Me mängisime seda. Ja siis...mina...* (Veljo)

Kuidas see mäng käis?

See käib nagu... (Veljo)

...nagu kõik.. üks väike.. (Heigo)

Kaks on nagu /ee / lõksud... (Veljo)

Ja siis.. (Heigo)

Teised nagu... (Veljo)

Ja siis... (Heigo)

...jooksevad. Ja see üks. Ja kui kedagi kätte saab. (Veljo)

Ja kui laul jääb seisma siis lähevad alla ja lõks kinni. (Heigo)

Mis laul sellega kaasas oli, selle mänguga? // Mis laulu lauldi selle ajal? // Aga öelge teie veel / Mis laul seal oli? / Tuleb meelde?

Ma käisin Pipi juures.. Ma käisin vaatamas teatrit et.. selle nimi oli lammas. (Maria)

Mhmhh.

Ja siis / peale seda olid mängud ja siis / ma mäletan üks mäng oli nagu hiirelõks ja / oli kaks nagu hiirelõksu ja laul oli juures / ma ei mäleta mis / aga siis kui alla mindi, siis oli / see kes seal väikse ringi sees oli see oli hiirelõksus. (Maria)

Aga kas seal..

Ja siis... (Maria)

Ja siis tema / läks ka lõksuks. (Veljo)

Jaa, *tema ka läks lõksuks. Ja siis oli hoopis kolm ja mindi alla veel ja siis üles..* (Maria)

Kas sa õppisid kuskil teatris siis seda mängu või?

Jah. (Maria)

Teatris. Kus sina (Veljole) seda mängu oled kuulnud?

Mmm / ma ei mäleta. (Veljo)

Ei mäleta? // Kas tuleb veel mõni mäng meelde kui mõtlete natuke? Muusikaga või / pillimänguga võib-olla?

Aa. „Heeringas, heeringas üks, kaks , kolm“. (Heigo)

Mhmhh. Tuleb veel mõni?

Aga see / üks hüppemäng aga ma ei mäleta mis see nimi oli. (Maria)

Mhmhh.

See oli nagu ka pimesikk.. (Maria)

Kaks / kaks / kaks /Üks hoiab siit nööri, teine hoiab sealt ja siis hüppab ja need kes hoiavad nööri / need kõik / no see pole mäng. See on niisama nagu hüppavad ja siis... (Veljo)

Kas seal hüppamisel oli ka laul juures?

Nojaa. Aga ma ei mäleta mis laul. (Veljo)

Aga kus sa seda hüppamismängu õppisid?

Multast. (Veljo)

Multikast? Kust sina (Heigo -le) seda „Heeringas, heeringas“ mängu õppisid?

Eee... No ma teises lasteaias käisin tennis ja siis.. (Heigo)

Aa, tennis õppisid seda?

Jaa. (Heigo)

(Mariale): Kas sina ka seda „Heeringas, heeringas“ mängu teadsid?

Ei teadnud. (Maria)

Ei teadnud sina seda. A mis tantsud teile eriti meeldivad? (pikem paus)

No ma mäletan ühte tantsu... see eriti mulle ei meeldind aga see oli nagu... nagu... minu koera nimetus oli see ringiga aga natuke teistsugune. (Maria)

Mhmhh.

Ja siis niimodi...oli. (Maria)

Kas sinul tuleb / Kus sa õppisid seda tantsu muidu?

Enda koolis. (Maria)

Koolis?

Hispaania koolis. (Maria)

Hispaania koolis jah. Nii. Aga sinul (Veljol) tuleb mõni tants meelde, mis sulle väga meeldib?

E:i. (Veljo)

Aga liikumistunnis vahel tantsite?

// Jaa. (Veljo)

Missugused tantsud seal on?

Mingit / ma ei mäleta. (Veljo)

Kas äkki oskate näidata mõne samme? // Proovite / Te olete ju vahepeal esinenud tantsudega pidudel ja / Tuleb mõni meelde?

Mina pole tantsudega.. (Maria)

Aamm. (Veljo)

Aga eesti rahvatants mõni tuleb, mõni eesti rahvatants meelde?

A mul tuli niukene meelde nagu kõik olid laval ja mina / mina, Veljo oli ka ja / Noh (Veljo poole). Tead ju küll. Ja siis seal oli / tantsud ka veel. See oli / ma ei mäleta kui palju tantsusid aga üks oli... (Maria)

Aga tuleb meelde mõni.

...šokolaadikeeles. (Maria)

Šokolaadikeeles. Aga tuleb mõni tants meelde? Näidake! // Mõni samm äkki tuleb meelde (lapsed raputavad pead). Mõni eesti rahvatants.

No üks oli.. Mul tuli ainult see meelde kui me laval tantsisime, oli ainult üks niimodi kuidagi ja siis... (Maria)

Aga mõni rahvatants tuleb meelde?

Mina ei tea mingit rahvatantsu. (Maria)

Kas näiteks polkat olete tantsinud?

Ee / eeei. (Heigo)

Jaa. (Maria)

Mina olen. (Veljo)

Kus sa tantsisid seda polkat?

Eelmises lasteaias. (Veljo)

Lasteaias õppisidki seda? Seda tantsu õppisid lasteaias?

Ma olen vist õppind ühte tantsu aga ma ei mäleta millist. (Maria)

Mhmhh. Aga Kara-Jaani näiteks?

Mina olen näind. (Veljo)

Kus sa seda õppisid?

Mina ei mäleta. (Veljo)

Kas kodus või lasteaias või?

No mina tean ühte pimedusmängu. Aga... (Maria)

Pimesikk või? (Veljo)

Jaa, aga ma ei mäleta kuidas see käis. (Maria)

See käis, et ee / paned mingi / võõ endale silmade ette ja sa pead.. (Veljo)

Aa / jaa / nagu / on sul.. (Maria)

... teist puudutama. (Veljo)

Jaa. Saad teada kes see on ja siis näiteks / nagu sa pead / eemm / proovima / eem / saada kätte selle kelle / kes on mängus ja / ja / kui sa katsud / mm / mm / mm / katsud teda siis võib / võtta selle ära ja vaatad enda / Oli selline? (Maria)

Ma ei mäleta. (Veljo)

Ma arvan, et me ei ole mängind seda siin. (Maria)

Aga kas te kuskil päris selliseid rahvatantsijaid olete näinud? // Mis neil seljas võivad olla? // Kas rahvariideid olete näinud?

Jaa. (Veljo)

Kas mõnel nukul ka täna / seal kus te vaatamas käisite / olid ka rahvariided seljas?

Mhmhh. (Veljo)

No mina ei tea kas see on rahvariie nagu üks müts oli peas, seal üks kleit oli seljas.. (Maria)

Kas sa nägid seda või? (Veljo)

Mhmhh. (Maria)

A millised eesti rahvariided on?

Nagu.... (Maria)

Sellised erinevat värvi.. (Veljo)

Jaa... (Maria)

Mhmhh. Ruudulised või triibulised või..?

Triibulised. (Veljo)

Seelikud?

Jaa. (Veljo)

Ja mis poistel on seljas? // Tuleb äkki tuttav / tumesinised püksid ja valged pluusid..

Mingi pintsak. (Veljo)

Pintsak. Kas teile meeldivad eesti rahvariided?

Minul meeldib ainult tüdrukutel. (Maria)

Tüdrukute eesti rahvariided meeldivad. Need triibulised seelikud ja valged pluusid ja? Kas sinule (Veljole)

meeldivad eesti rahvariided?

Jaa. (Veljo)

Need poiste omad ka ja tüdrukute omad on ka ilusad vaadata või?

Mul meeldivad eriti tüdrukute omad aga natukene poiste. (Maria)

Aga miks sulle meeldivad need?

Sest need on nagu ilusad seelikud ja kui keerutada ringi siis on nagu / nooh... (Maria)

Keerlevadki niimodi / kui keerutada ringi on ilus vaadata?

(Maria noogutab)

(Veljo poole) Miks sulle eesti rahvariided meeldivad? // Mis neis on, et need sulle meeldivad? Mis sulle meeldib nende juures?

Mhh.ma ei tea / Ilusad riided ja / Ma ei oska midagi enam öelda. (Veljo)

Aga kas mõni rahvalaul tuli nüüd meelde veel? // Kas mõni selline regilaul tuli meelde kui.. kus üks laulab ette ja siis teine kordab järele..

Jaa. (Maria)

Olete sellist laulnud?

„Sõua laevas“ me tegime niimodi. Aga.. ma ei tea. . Kas see on ikka niimodi. (Maria)

Kas selline laul oli ka kus olid sõnad „kui mina hakkam laulemaie“?

Jaa, see oli. (Maria)

Jaa. (Veljo)

Jaa. (Heigo)

Millest see laul rääkis?

Nagu / mis vanasti juhtus ja.. (Veljo)

Mhmhh. // Tuleb meelde äkki see laul? Oskad laulda?

(Ümisevad kõik koos laulu).

Mina mäletan aint seda kohta: „kui mina hakkam laulemaie, laulemaie se...“ Ma ei mäleta. (Veljo)

Aga mis need inimesed siis vanasti tegid? Mis sinna laulu sisse oli pandud?

Need... (Maria)

Nagu need, mis... (Veljo)

(lauldes) *„Kus see laps need laulud saanud.. Kus see laps need viisid saanud“* (Maria)

Et mis juhtub nagu ja / see pandakse laulu sisse (Heigo)

Mhmhh. Aga mis seal laulu sees siis oli öeldud? Et mis juhtus siis? / Tuleb meelde? Mis seal juhtus siis?

Ma ei mäleta mitte midagi. (Heigo)

Aga kas mõnedest loomadest näiteks on rahvalaule teil?

Mmm.. (Veljo)

Tuleb mõni..loomadest?

Mm..ma ei tea. (Veljo)

Ei tule rohkem? // Tahate ise veel midagi lõpetuseks öelda?

Ma ei tea. (Maria)

Mõni rahvakomme äkki tuli meelde veel? Ei tulnud? Head aega siis! Äitäh teile.

Mina Merike Pedaste

(sünnikuupäev: 18.07.1987)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
**MUUSIKALISE FOLKLOORI MÕJU 6-7 AASTASE LAPSE
SOTSIAALKULTUURILISE IDENTITEEDI KUJUNDAMISELE**

mille juhendajaks on Maia Muldma ja kaasjuhendajaks Inger Kraav

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 23.05.2013